

שאלון אווירה משפחתית (Family Environment Inventory)

הקשר בין תפיסת האוירה המשפחתית, תקווותיות ואמונה דתית לבין העמדות
כלפי החיים ומוות

בקרב מתבגרים יהודים וערבים

רולה חמאדה

עבודת גמר המוגשת כמילוי חלק מהדרישות

לקבלת התואר "מוסמך"

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה לחינוך

החוג לחינוך

2002

נובמבר

כלי המחקר

(Family Environment Inventory) משפחתית

השאלון נבנה במקור על ידי אהלאואת (tawalhA1989), לבדיקת הסביבה המשפחתית, התנהגות הורים, עמדותיהן ותגובותיהן כפי שהם נתפסים על ידי המתבגר בחברה הערבית ונמצא תקף ומהימן. השאלון כולל 35 תיאורים של אינטראקציה משפחתית, והנבדק מתבקש לציין באיזה מידה מתאים לו כל תיאור, על סולם ליקריט בין ארבע רמות: הרצף נע בין 1 (כמעט אף פעם) ל- 4 (כמעט תמיד). השאלון תורגם לשתי השפות, העברית והערבית לפי שיטת התרגום החוזר. ונבדקה מהימנות השאלון על פי $sisylanA ytilibailaR$ למתבגרים ערבים ויהודים (נחאס אבו-חנא, 2000). והוא כולל את הגורמים הבאים (על פי ניתוח גורמים):

1) אווירה משפחתית סמכותית (פריטים: 1-8) - מתאר סביבה משפחתית סמכותית, ביקורתית, דרשנית ומדכאת. טווח הציונים נע בין 8-32 כאשר ציון גבוה משמעותו רמה גבוהה של סביבה קשה וביקורתית (מקדם המהימנות הפנימית, $a=.86$ בגרסה העברית).

2) אינטראקציה משפחתית מטפחת (פריטים: 9-15) - מתאר אינטראקציה משפחתית מטפחת רגשית, בטוחה וחברותית, טווח הציונים נע בין 7-28, ציון גבוה של אינטראקציה מטפחת רגשית ($a=.77$ בערבית ו- $a=.86$ בעברית).

3) חרדה מדמות האב (פריטים: 16-20) - מתאר חרדה מדמות האב ואווירה משפחתית מאופיינת בעצבנות יתר ובמצבי רוח מתוחים ורוגזים מצדו. טווח הציונים נע בין 5-20, ציון גבוה פירושו רמה גבוהה של חרדה מדמות האב ($a=.73$ בערבית ו- $a=.83$ בעברית).

4) עונשים ושליטה (פריטים: 21-25) - מתאר את מידת השימוש בעונשים ושליטה מצד ההורים כלפי המתגבר. טווח הציונים נע בין 5-20, ציון גבוה פירושו רמה גבוהה של עונשים ושליטה ($a=.63$ בערבית ו- $a=.66$ בעברית).

5) קשר חם, ידידותי והערכה (פריטים: 26-28) - מתאר קשר חם, ידידותי ומידה רבה של הערכה מצד ההורים כלפי המתגבר. טווח הציונים נע בין 3-12, כאשר ציון גבוה פירושו רמה גבוהה של קשר חם והערכה ($a=.71$ בערבית ו- $a=.60$ בעברית).

6) סביבה שמחה ואוהבת (פריטים: 29-32) - מתאר סביבה שמחה ואוהבת השוררת ביחסים בין המתבגר והוריו. טווח הציונים נע בין 4-16, ציון גבוה של סביבה שמחה ואוהבת ($a=.66$ בערבית ו- $a=.71$ בעברית).

7) עידוד לעצמאות (פריטים : 33-35) - מתאר תמיכה ועידוד לעצמאות ואוטונומיה מצד ההורים כלפי המתבגר. טווח הציונים נע בין 3-12, ציון גבוה פירושו רמה גבוהה של עידוד לעצמאות ($a = .80$ בערבית ו- $a = .87$ בעברית).

מהימנות:

נבדקה המהימנות של השאלון עבור אוכלוסיית המחקר הנוכחי על פי Raliability Analysis ונתקבלו הערכים הבאים של a :

מספר פריטים	מהימנות a כללית	מהימנות a בגרסה הערבית	מהימנות a בגרסה עברית	שאלון אווירה משפחתית
8	.82	.81	.83	אווירה סמכותית
7	.84	.84	.85	אינטראקציה מטפחת
5	.80	.80	.80	חרדה מהאב
5	.66	.66	.58	עונשים ושליטה
3	.65	.65	.60	קשר חם
3	.78	.78	.75	אווירה שמחה
3	.85	.85	.81	עידוד לעצמאות

שאלון האווירה המשפחתית

בשאלון זה את(ה) מתבקש(ת) לחשוב על הוריך ויחסם כלפיך. קרא(י) בעיון כל משפט וציין (על ידי הקפת הספרה המתאימה משמאל) עד כמה כל פריט מתאים לתיאור מצבך בבית, כאשר הספרה 1- מסמלת שהמצב המתואר מתרחש אצלך בבית לעיתים רחוקות מאוד, והספרה 4- מסמלת שהמצב מתרחש לעיתים קרובות מאוד.

לעיתים קרובות מאוד			לעיתים רחוקות מאוד	
4	3	2	1	1 אפילו אם אני משתדל, אבא לעולם לא נראה שבע רצון.
4	3	2	1	2 קשה לי לשמור על פרצוף שמח בבית.
4	3	2	1	3 הורי אינם מבינים אותי טוב.
4	3	2	1	4 הורי מכריחים אותי לעשות הרבה דברים כנגד רצוני.
4	3	2	1	5 הבית שלנו הוא כמו בית כלא.
4	3	2	1	6 הורי מפלים בין בנים ובנות.
4	3	2	1	7 הורי מתעקשים לעשות דברים לפני דרכם.
4	3	2	1	8 הורי מוצאים בי טעויות רבות, יותר ממה שאני ראוי.
4	3	2	1	9 אבא הוא אחד האנשים הכי נעימים שאני מכיר.
4	3	2	1	10 הורי תמיד חושבים עלי את הטוב ביותר.
4	3	2	1	11 אבא תמיד עשה דברים קטנים מתוך חיבה כלפי.
4	3	2	1	12 הורי עושים את מיטבם בכדי לשמח אותי.

4	3	2	1	להורי יש חזון אידיאלי לגבי ילדיהם.	13
4	3	2	1	כשאהיה הורה ארצה להיות כמו ההורים שלי.	14
4	3	2	1	במשפחתי כל אחד נותן אימון ובוטח בשני.	15
4	3	2	1	בדרך כלל לאבא יש מצב רוח קשה.	16
4	3	2	1	אבא תמיד עצבני ומתוח.	17
4	3	2	1	אבא הוא אדם שקט ורגוע בטבעו.	18
4	3	2	1	אבא מתרגז מהר בכל פעם שאני עושה שגיאה.	19
4	3	2	1	אבא הוא אחד החברים הכי טובים עבורי.	20
4	3	2	1	אבא מעניש אותי כשאני לא מצליח בביה"ס.	21
4	3	2	1	הורי אינם מרשים לי לצאת לפני שאני מסיים את שיעורי.	22
4	3	2	1	אני פוחד מאוד מאבא.	23
4	3	2	1	הורי מחליטים הכל עבורי.	24
4	3	2	1	אבא מבקש שנציית לדבריו ללא ויכוח.	25
4	3	2	1	הורי מעדיפים להישאר בקרבתני, ככל שהתאפשר להם.	26
4	3	2	1	הורי מרבים לשבח אותי.	27
4	3	2	1	הורי מתייחסים אלי כאל חבר.	28
4	3	2	1	הורי אוהבים אותי.	29
4	3	2	1	ביתנו הוא מקום שנעים לחיות בו.	30
4	3	2	1	הורי מענישים אותי אפילו על דברים	31

				שטותיים.	
4	3	2	1	הורי מכבדים את רצוני.	32
4	3	2	1	הורי נותנים לי לעשות כרצוני.	33
4	3	2	1	הורי נותנים לי לשאת באחריות את מעשי.	34
4	3	2	1	הורי מרשים לי להחליט לבד.	35

استمارة: الجوا الأسري

بهذا النموذج مطلوب منك ان تفكر بعائلتك وبمعاملتهم لك. اقرأ كل جملة بتمعن وضع دائرة حول الرقم الذي يناسبك بجانب كل جملة (الرقم 1 يعني ان الوضع الموصوف يحدث عندك في اوقات متباعدة جدا, والرقم 5 يعني ان الوضع الموصوف يحدث في اوقات متقاربة جدا).

فترات متقاربه جدا			فترات متباعده جدا	
4	3	2	1	1 مهما حاولت جاهدا/ة, ابي لا يبدو راضيا.
4	3	2	1	2 يصعب علي البقاء مع وجه مبتسم في البيت.
4	3	2	1	3 اهلي لا يفهموني جيدا.
4	3	2	1	4 اهلي يرغمني على القيام بأمر كثيرة رغما عن ارادتي.
4	3	2	1	5 بيتنا كالسجن.
4	3	2	1	6 اهلي يميزون بين البنات والاولاد.
4	3	2	1	7 اهلي يصرون على عمل الامور بأسلوبهم وحسب طريقتهم.
4	3	2	1	8 اهلي يجدون بي اخطاء كثيرة, اكثر مما استحق.
4	3	2	1	9 ابي هو احد اطيب الاشخاص الذين اعرفهم.
4	3	2	1	10 اهلي دائما يفكرون الاحسن عني.
4	3	2	1	11 كثيرا ما قام ابي بعمل اشياء صغيرة بدافع محبته لي.
4	3	2	1	12 اهلي يحاولون اكثر ما بوسعهم لاسعادي.
4	3	2	1	13 لاهلي طموحات عالية لانباءهم.
4	3	2	1	14 عندما اصبح والدا/ة اتمني ان اكون كوالداي.
4	3	2	1	15 لافراد عائلتي الثقة الكاملة للواحد بالآخر.
4	3	2	1	16 بشكل عام ابي هو ذات طبع سيء .
4	3	2	1	17 ابي غالبا ما يكون عصبيا ومتوترا.

4	3	2	1	18	ابي هو انسان هادئ بطبيعته.
4	3	2	1	19	ابي يفقد اعصابه بسهولة اذا اخطأت.
4	3	2	1	20	ابي هو احد اقرب اصدقائي.
4	3	2	1	21	ابي يعاقبني عندما افشل بالمدرسة.
4	3	2	1	22	اهلي لا يسمحون لي بالخروج الا اذا اتميت دروسي.
4	3	2	1	23	اهاب ابي جدا.
4	3	2	1	24	اهلي يقررون عني في كل الامور.
4	3	2	1	25	ابي يطلب ان اطيع كلامه دون نقاش.
4	3	2	1	26	اهلي يحبون قضاء اكبر مدة من الوقت معي كلما امكنهم الامر.
4	3	2	1	27	اهلي يمدحونني كثيرا.
4	3	2	1	28	اهلي يعاملونني كصديق/ة.
4	3	2	1	29	اهلي يحبوني.
4	3	2	1	30	بيتنا هو مكان يطيب العيش فيه.
4	3	2	1	31	اهلي يعاقبونني حتى على اسخف الازطاء.
4	3	2	1	32	اهلي يحترمون رغباتي.
4	3	2	1	33	اهلي يعطونني ان اتصرف كمشيئة.
4	3	2	1	34	اهلي يمنحونني ان اتصرف على مسؤوليتي.
4	3	2	1	35	اهلي يسمحون لي ان اتخذ قراراتي بنفسي.